

כסלו

שבת בלבך / רחל שפירא מתוך פרקי שירה ישראלית לקבלת השבת

דמדומים יורדים בלאט
עוד מעט שבֵּת
בְּלִבְךָ
השבוע האָרֶף
אט לאט
נשָׁמֵט מִכְתֶּפֶרְךָ.

שוֹאֵלֶת מֶה נִתְּנָה
מֶה רוֹבֵץ כְּחוּב
בֵּינוּ וּבֵינֶךָ
תִּדְבְּקִי בְטוֹב עֲכָשׁוּ
תֵאֲמִינִי בּו
בְּכָל רְצוֹנֶךָ.

את שואלת מה תקנות
ומה נותר שבור לעת עתה
ואיזה ממעשיך, בת,
ראוי לשכחה,
כאשר השמש מנמיכה.

את שואלת מה השתקת
ומה הרבית לומר לטוב או רע
ואיזה, איזה חטא מצאת
בלחם השגרה
כאשר השמש מנמיכה.

מאין באה הברכה,
מהו כוחך,
מה בתוכך אינו נסוג מחשכה
כאשר השמש מנמיכה.
מאין באה הברכה?

מאין באה הברכה,
מהו כוחך,
מה בתוכך אינו נסוג מחשכה
כאשר השמש מנמיכה.
מאין באה הברכה?

ב' ראש חודש כסלו, יום ששי, א' כסלו 29.11

א. בתפילות העמידה במהלך היום ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא" לציון ראש החודש. בברכת המזון מוסיפים אף את הבקשה "הרחמן הוא יחדש עלינו את החודש הזה לטובה ולברכה". בקשה זו מצורפת גם לפני חתימת ברכת המזון בקצרה.

ב. יש הנוהגים לשלב בתפילה את מזמור תהילים ק"ד: "ברכי נפשי", הנחשב כשיר של יום של ראשי חודשים. ניתן לשלב את פרק התהילים בסדר פסוקי דזמרה, לאחר אמירת ההלל או בסיום קריאת התורה.

ג. לאחר תפילת העמידה בשחרית (תפילת חול שמוסיפים בה את ברכת "יעלה ויבוא") אומרים את ההלל בדילוג, עם ברכותיו.

ד. קריאת התורה: מעלים ארבעה עולים לתורה וקוראים בעניין ראש החודש. מנהג קהילות התנועה לקרוא בפרשת "בהעלותך" את פסוקי התנועה בראשי החודשים (עליה ראשונה: במדבר י, 1-3; עליה שנייה: י, 4-7; עליה שלישית: י, 8-10; עליה רביעית: י, 8-10 (חזרה על עליה שלישית)).

ה. הקריאה המסורתית היא בעניין קורבנות ראש החודש, מתוך פרשת "פנחס" (עליה ראשונה: במדבר כח, 1-3; עליה שנייה: פס' 3-5; עליה שלישית: פס' 6-10; עליה רביעית: 11-15).

ו. אין מפטירים בראש חודש.

ז. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח המופיע בתפילת השבת בסידור "העבודה שבלב", או בנוסח המיוחד לראשי חודשים המופיע במוסף התפילה בסוף האוגדן.

ח. המניחים תפילין יחלצו אותם לפני אמירת זכר למוסף.

ט. בחלק מקהילות ישראל התפתחו בראשי חודשים מנהגי תפילה והתכנסות מיוחדים של הנשים. בחלק מקהילות התנועה נוהגים לקיים אירועי לימוד מיוחדים ברוח זו. נשות הכותל מקיימות ביום זה תפילת ראש חודש חגיגת בכותל המערבי.

שבת פרשת תולדות, ב' כסלו 30.11

א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ולמפטיר בפרשת "תולדות". מפטירים במלאכי א' 1 - ב' 7. ההפטרה נבחרה משום סיפור יעקב ועשו המופיע בה. מנהג נוסף בקהילותינו: מלאכי א' 11-1

ב. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "ויצא".

ג. לרגל יום "כ"ט בנובמבר" (היום בו החליטה עצרת האומות המאוחדות על הקמתה של מדינה יהודית בארץ ישראל ועל חלוקת הארץ) החל ביום חמישי ובעיצומו של חג החנוכה, ניתן להזכיר "מעין מאורע" בתפילות השבת. בין אם בהקדמה לתפילה לשלום המדינה ובין אם באמצעות מקרא אחר. מנהג חלק מקהילות התנועה להוסיף להפטרה או לפני התפילה לשלום המדינה, את פסוקי הנחמה מספר ירמיהו לג, 4-11.

שבת פרשת ויצא, ט' כסלו 7.12

א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ומפטיר בפרשת "ויצא". ההפטרה לקוחה מסוף ספר הושע, בפסוקים שעניינם היחסים בין בית יעקב ובית עשו. מנהג רוב קהילות אשכנז: הושע יב, 13 - יד, 10. מנהג רוב הספרדים ועדות המזרח וחלק מעדות אשכנז: הושע יא, 7 - יב, 12 (ויש המוסיפים את פס' 13 ו-14). מנהג נוסף בקהילותינו: יא, 7 - יב, 11.

ב. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "וישלח".

ג. בשבת זו ראוי לציין את יום זכיית האדם הבינ"ל שחל ב-10 בדצמבר (יום שלישי).

שבת פרשת וישלח, ט"ז כסלו 14.12

א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ולמפטיר בפרשת "וישלח". מנהג רוב העדות להפטיר בספר עובדיה. מנהג חלק מקהילות אשכנז להפטיר בהושע יב, 13 - יד, 10 או בהושע יא, 7 - יב, 12. הפטרות פרשת "וישלח" בדומה להפטרות הפרשה הקודמת, נבחרו בשל עיסוקן ביחסי בית יעקב ובית עשו.

ב. במנחה קוראים לשלושה עולים בפרשת "וישב".

שבת פרשת וישב, כ"ג כסלו 21.12 - שבת מברכין חודש טבת

א. בשחרית קוראים לשבעה עולים ולמפטיר בפרשת "וישב". מפטירים בעמוס ב, 6 - ג, 8. ההפטרה נבחרה בשל ההתייחסות למכירת הצדיק המופיעה בתחילתה, המזכירה את מכירת יוסף על ידי אחיו.

ב. לפני החזרת ספר התורה להיכל מברכים את חודש טבת ומכריזים על ראש החודש שיחול בימים שבת וראשון שלאחריו.

ג. במנחה קוראים לשלושה עולים מתוך פרשת "מקץ".

טבלת הקריאות בתורה בחג החנוכה תשע"ח

מנהג המסורתי	מנהג רבות מקהילות התנועה	
ספר אחד, שלושה עולים בפרשת "נשא". עליה ראשונה: במדבר ו, 22-27; עליה שניה: ז, 11-1; עליה שלישית: ז, 12-17.	ספר אחד, שלושה עולים בפרשות "נשא" ו"בהעלותך". עליה ראשונה: במדבר ז, 84-86; עליה שניה: ז, 87-89; עליה שלישית: ח, 1-4.	א' חנוכה, יום שני 23.12
ספר אחד, שלושה עולים בפרשת "נשא". עליה ראשונה: במדבר ז, 18-20; עליה שניה: ז, 21-23; עליה שלישית: ז, 23-18 (חזרה על שתי העליות)	כנ"ל	ב' חנוכה, יום שלישי 24.12
ספר אחד, שלושה עולים בפרשת "נשא". עליה ראשונה: במדבר ז, 24-26; עליה שניה: ז, 27-29; עליה שלישית: ז, 29-24 (חזרה על שתי העליות)	כנ"ל	ג' חנוכה, יום רביעי 25.12
ספר אחד, שלושה עולים בפרשת "נשא". עליה ראשונה: במדבר ז, 30-32; עליה שניה: ז, 33-35; עליה שלישית: חזרה על שתי העליות.	כנ"ל	ד' חנוכה, חמישי 26.12
ספר אחד, שלושה עולים בפרשת "נשא". עליה ראשונה: במדבר ז, 36-38; עליה שניה: ז, 39-41; עליה שלישית: חזרה על שתי העליות	כנ"ל	ה' חנוכה, יום ששי 27.12

מנהגי התפילות והקריאות בתורה בחג החנוכה

- א. כל שמונת ימי החנוכה מוסיפים את ברכת "על הניסים" בתפילות העמידה ובברכת המזון. המברכים ברכת המזון בקצרה יכולים להוסיף טרם חתימת הברכה: "הרחמן הוא יעשה לנו נסים כשם שעשה לאבותינו ואימותינו בימים ההם ובזמן הזה".
- ב. בתפילת שחרית מוסיפים את תהילים ל: "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד", בפסוקי דזמרה או לפני קריאת התורה.
- ג. בכל שמונת ימי החג, לאחר תפילת עמידה בשחרית, אומרים הלל שלם על ברכותיו.
- ד. בכל אחד מימי החנוכה קוראים בתורה ומעלים שלושה עולים (למעט בשבת ובראש חודש טבת וראו להלן בטבלת הקריאות בתורה לחג).
- ה. ברבות מקהילות התנועה קוראים קריאה קבועה בכל ימי חג החנוכה. הקריאה לקוחה מפסוקיה האחרונים של פרשת "נשא", המסכמים את פרשת חנוכת המזבח (הנקראים גם במסגרת הקריאה המסורתית ביום השמיני של החג) ופסוקיה הראשונים של פרשת "בהעלותך", שעניינם - מנורת המקדש. סדר הקריאה על פי הצעה זו: עליה ראשונה במדבר זף 84-86; עליה שניה: ז, 87-89; עליה שלישית: ח, 1-4. על פי מנהג זה בשבת חנוכה יקראו פסוקים אלו כמפטיר לאחר הקריאה בפרשת השבוע בספר הראשון. בראש חודש טבת, יקראו פסוקים אלו כעליה רביעית, לאחר הקריאה בעניין ראש החודש בשלוש העליות הראשונות.
- ו. קריאת התורה המסורתית לימי החנוכה לקוחה מפרשת "נשא" בספר במדבר, בה מצוי תיאור חנוכת המזבח. בכל אחד מימי החג קוראים את קורבנות אחד מנשיאי השבטים, ביום הראשון קורבן היום הראשון, ביום השני קורבן היום השני וכד'. ביום השמיני של החג קוראים את קורבנות ארבעת הנשיאים הנותרים ואת פסוקי הסיום של פרשת חנוכת המזבח. יום אחרון זה של החג מכונה "זאת חנוכה", על שם המילים הנכללות בקריאת היום "זאת חנוכת המזבח ביום המשח אותו" (במדבר ז, 84).
- ז. מניחים תפילין בימות החנוכה.

"ומחה יי דמעה מעל כל פנים" - אבלות בחנוכה: חג החנוכה אינו מבטל ואינו דוחה את אבלות השבעה ואבלות השלושים. מנחמים אבלים בימי החנוכה. האבלים מדליקים נרות בביתם בברכה (כולל אמירת ברכת שהחיינו בלילה הראשון). בתפילות הנאמרות בבית האבל יש להוסיף את תפילת "על הנסים" ואת תפילת ההלל. ישנם הנוהגים שלא לומר את תפילת ההלל בתפילות שחרית הנערכות בבית אבלים ולומר את ההלל לאחר תום התפילה ביחידות. האבלים רשאים לפקוד את קבר יקירם במהלך החנוכה לצורך אזכרת השבעה או אזכרת השלושים, אך יש גם הנוהגים לדחות את האזכרה לאחר ימי החג.

א' חנוכה, יום שני, כ"ה כסלו 23.12 - מדליקים נר ראשון ביום ראשון בערב

- א. בליל א' חנוכה, יום ראשון 2.12 בערב, מדליקים נר ראשון של חנוכה. מברכים על ההדלקה שלוש ברכות: ".... להדליק נר של חנוכה", ".... שעשה נסים לאבותינו ואמותינו" ואת ברכת הזמן (שהחיינו). מנהגי הדלקת הנרות מפורטים בהרחבה לעיל.
- ב. מוסיפים את ברכת "על הנסים" לברכת ההודאה שבתפילות העידה ולברכת הארץ בברכת המזון.
- ג. בתפילת השחרית קוראים את ההלל על ברכתיו. לאחר ההלל קוראים בתורה. פירוט הקריאות כמנהג קהילות התנועה וכמנהג המסורתי מופיע בטבלה לעיל.

שבת פרשת מקץ, שבת חנוכה, ל' כסלו 28.12 - א' דראש חודש טבת

- ד. בערב שבת מדליקים את נרות החנוכה מספר דקות טרם הדלקת נרות השבת. נוהגים להדליק נרות אשר יבערו זמן ממושך, ולכל פחות כמחצית השעה לאחר כניסת השבת.
- ה. בתפילות העמידה במהלך השבת ובברכת המזון מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא" לציון ראש החודש ואת תפילת "על הניסים" לציון חג החנוכה.
- ו. בתפילת השחרית מברכים בתפילת העמידה את ברכת "אתה יצרת... מקדש השבת, ישראל וראשי חדשים" במקומה של ברכת "ישמח משה". לאחר תפילת עמידה אומרים הלל שלם, בברכותיו.

שני ספרים. שבעה עולים ומפטיר. ספר ראשון: ששה עולים בספר בפרשת "מקץ". ספר שני: עולה שביעי בעניין ראש חודש בפרשת "בהעלותך", במדבר י, 1-10 מפטיר בנושא חנוכה, במדבר ח 1-4 (גוללים לאחור את הספר השני) הפטרה: זכריה ב, 14 - ד, 7 או זכריה ד, 1-14.	שלושה ספרים. שבעה עולים ומפטיר. ספר ראשון: ששה עולים בפרשת "מקץ". ספר שני: עליה שביעית, ענין ראש חודש: פרשת "פנחס", במדבר כ"ח 9-15. ספר שלישי: מפטיר בענין חנוכה בפסוקי היום השישי, במדבר ז, 42-47. הפטרה: זכריה ב, 14 - ד, 7.	ו' חנוכה, שבת 28.12 א' ראש חודש טבת
שני ספרים. ארבעה עולים. ספר ראשון: שלושה עולים בענין קורבנות ראש חודש בפרשת "פנחס". עליה ראשונה: במדבר כח, 1-4; עליה שנייה: שם, 5-8; עליה שלישית: שם, 9-15. ספר שני, ענין חנוכה, פסוקי היום השביעי, במדבר ז, 48-53.	ספר אחד, ארבעה עולים. שלושה בעניין ראש חודש: במדבר י' 1-3, 4-6, 7-10. רביעי בנושא חנוכה: במדבר ח' 1-4 (גוללים לאחור את הספר)	ז' חנוכה, יום ראשון 29.12 ב' ראש חודש טבת
ספר אחד, שלושה עולים בפרשת "נשא". עליה ראשונה: במדבר ז, 71-54; עליה שנייה: ז, 72-83; עליה שלישית: ז, 84-89.	ספר אחד. שלושה עולים בפרשות "נשא" ו"בהעלותך". עליה ראשונה: במדבר ז, 84-86; עליה שנייה: ז, 87-89; עליה שלישית: ח, 1-4.	זאת חנוכה, ח' חנוכה, שני 30.2

ז. מוציאים מן ההיכל שני ספרי תורה. בספר הראשון קוראים לששה קרואים בפרשת השבוע "מקץ". בספר השני קוראים לשביעי בפרשת "בהעלותך" בעניין תרועת ראש חודש. באותו הספר קוראים למפטיר בעניין חנוכה, מתוך פרשת "נשא" (מגוללים ספר התורה לאחור). המנהג המסורתי הוא להוציא שלושה ספרי תורה מהיכל. בספר הראשון לקרוא לששה עולים בפרשת "מקץ"; בספר השני לקרוא לשביעי בעניין קורבנות ראש חודש מתוך פרשת "פנחס" ובספר השלישי לקרוא למפטיר בפסוקי היום השישי של חנוכה בפרשת "נשא". פירוט הקריאות מופיע בטבלה לעיל.

ח. יש הנוהגים להפריד בין הקריאה בספרים השונים באמצעות אמירת חצי קדיש; יש מפרידים באמצעות ברכת "מי שברך לחולים", וברכות נוספות.

ט. למרות הכלל של "תדיר ושאינו תדיר - תדיר קודם". מפטירים בהפטרת חנוכה בנבואתו של זכריה המזכירה את מנורת המקדש (מכיוון שההפטרה הולכת אחרי קריאת המפטיר). המנהג המסורתי: זכריה ב, 14 - ד, 7; מנהג נוסף בקהילותינו: זכריה ד 1-14 (בנוסף זה נזכרים גם ענפי הזית היוצרים, יחד עם המנורה, את סמל מדינת ישראל). יש הנוהגים להוסיף גם פסוק ראשון ופסוק אחרון של הפטרה שבת וראש חודש - "השמים כסאי...", "ישעיהו סו, פסוקים 1 ו-24.

י. לאחר החזרת ספר התורה ולפני סיום התפילה ניתן להוסיף זכר למוסף לפי הנוסח המופיע בתפילת השבת בסידור "העבודה שבלב", או בנוסח המיוחד לראשי חודשים המופיע במוסף התפילה בסוף האוגדן.

יא. בתפילת מנחה עולים שלושה בפרשת "ויגש". בתפילת העמידה מוסיפים את ברכת "יעלה ויבוא" לראש חודש ו"תפילת" על הניסים" לחג החנוכה. אין אומרים את פסוקי "צדקתך צדק", בשל שמחת החג.

יב. בבית הכנסת ובבית מדליקים נר של חג החנוכה לאחר ההבדלה. יש הנוהגים להדליק את נרות החנוכה טרם ההבדלה על כוס היין, וזאת בשם הכלל של הוספה מקודש על החול. העושים כן מברכים: "... המבדיל בין קודש לחול" לפני הדלקת הנרות או אומרים את ברכת "אתה חוננתנו" במסגרת תפילת הערבית למוצאי שבת, מדליקים נרות החנוכה ולאחר מכן עורכים ההבדלה על הכוס בשלמותה.

